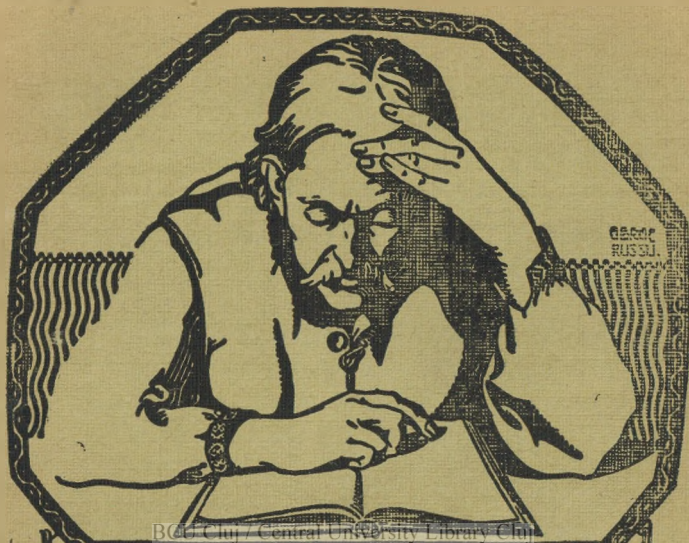

133502

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA POPORALĂ
A „ASOCIAȚIUNII”

An. II.

Nr. 14.

Din „Isprăvile lui Păcală”

de

P. Dulfu.

Partea I.

SIBIIU, MARTIE, 1912.

Apare la sfârșitul fiecărei luni. • Abonamentul pe un an: 2 Cor.

Prețul 30 bani.

Biblioteca Poporală a Asociațiunii

— :: apare odată pe lună :: —
sub îngrijirea secretarului

OCTAVIAN C. TĂSLAUANU,

red. resp.

In lunile de vară, Iulie și August «Biblioteca poporală a Asociațiunii» nu apare. In locul acestor broșuri membrii ajutători ai «Asociațiunii», primesc, în luna lui Decembrie,

== Calendarul Asociațiunii. ==

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Membrii ajutători ai «Asociațiunii» primesc, așadar, zece broșuri și un Calendar în fiecare an.

Membru ajutător al «Asociațiunii» se face acela, care plătește înainte, la începutul fiecărui an, o taxă de cel puțin 2 cor.

Taxa de membru ajutător se plătește la *agenta* *tura* «Asociațiunii» din sat sau de-adreptul la «Biroul Asociațiunii» în Sibiu (ungurește: Nagyszeben), Strada Șaguna Nr. 6, sau la despărțământul «Asociațiunii».

649565'

BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNII.

Din „Isprăvile lui Păcală“

de

P. Dulfu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partea I.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201503103

SIBIIU.

Editura „Asociațiunii“.

1912.

133502

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiu.

Cuvânt înainte.

Printre-atâtea griji, necazuri,
Dacă n'ar mai fi și glume
Și povești pe lumea asta:
Ce s'ar face biata lume?
L'al poveștii dulce farmec,
Valul grijilor s'alină;
Viețuim o clipă-două
Intr'o lume mai senină.

Și povești sub soare-atâtea-s,
Câte flori când Maiu sosește. .
Dar povești așa frumoase
Graiul unde mai rostește,
Ca prin albele căsuțe
Ce 'mpânzesc a ta câmpie,
Ale tale văi și dealuri,
Mult frumoasă Românie?

O depănători măestri
Ai poveștilor străbune,
Cu Ilene Cosânzene,
Cu voinici viteji minune.
Câte ori copilăria-mi,
Lângă vatra potolită
Nu stetea ca să v'asculte
Nopti întregi neadormită!

Și spre a nu se pierde'n unda
 Vremilor ce vin și zboară,
 Pentru cei din urma noastră,
 Scumpa de povești comoară:
 Din acele ce-auzit-am
 Pe bătrâni de mult spunându-mi,
 Prins-am și eu cu urechea
 Una, ca s'o spun la rându-mi.

E povestea lui Păcală,
 Năzdrăvanul din născare,
 Cel ce'n iscodiri măestre
 Pe pământ păreche n'are;
 Cel ce 'n cale-i nici de oameni,
 Nici de draci nu se 'nspăimântă,
 Ci-a jucă pe toți mi-i face
 Cum din fluer el le cântă.

Vreți s'o auziți întreagă?
 Adunați-vă deci roată,
 Câți graiți aceeași limbă,
 Dragi Români din lumea toată!
 Ce ne-am face, zău, cu-atâtea
 Griji, — de n'ar mai fi pe lume
 Și câte-o poveste plină
 De 'nveselitoare glume?

I.

MOȘTENIREA.

Nu azi, nici ieri, — hei! de-atuncea,
 Ap'a curs pe Olt cam multă! —
 Sănătate dela Domnul
 Celor care mă ascultă! —

Undeva p'aci, sub cerul
 Scumpei noastre României,
 Intr'un sat, trăià — se zice —
 Un moșneag, ce-aveà trei fii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cei mai vârstnici, de! ca lumea,
 Când mai buni și când mai răi,
 Când mai desghetați la minte,
 Când mai proști, sârman de ei.

Cel mic însă... altă fire!
 Suflet bun, dar mult poznaș!
 Ca să facă el vr'un lucru,
 Cum se făptuiește .. aș!

Toate le făceà sucite
 Și pe dos, de te 'n cruciai ..
 Un nătâng, un gurăcască
 Iți păreà, când îl vedeai.

Li eșiau la capăt însă
 Toate-așà de minunat:
 Că, de fapta-i săvârșită,
 Locului steteai mirat.

O plăcere-aveà: de lacomi,
 De neghiobi, să-și rîză 'n lege;
 Și, ca el, prostia cine
 Mai știà la gard s'o lege?...

— „Năzdrăvan!“ ziceau o seamă.
 Alții: — „Ba e un țicnit!“
 Iar la urmă, toți: „Păcală“
 Oamenii l-au poreclit.

BCU Cluj / Central *niversity Library Cluj

Intr'o zi, bătrânul tată,
 Frânt de boală și nevoi,
 Își chemă la pat feciorii:
 — „Dumnezeu de-acum cu voi!..

„Eu mă duc .. Aș vrea, avere
 „Să vă las, — căci vai, cu trudă
 Își târăște vieața, Doamne,
 Cine n'are!... mult asudă!..

„Dar în lume... nu-i pe vrute...
 „Faci atât cât ți-e puterea! —
 „După ani de străduință,
 „Doar o vacă mi-e averea.

„Stăpâniți-o, pe Joiana,
 „Voi, băieți, când n'oi mai fi...
 „Intre voi, ca frați d'un tată,
 „Impărțiți-o cum veți ști“..

Zise, — și-ar fi vrut nainte
 Să-și urmeze cuvântarea.
 Nemiloasa moarte însă
 I-a curmat pe veci suflarea.

.

Dupăce l-au dus la groapă,
 Băietanii... ce să facă?
 Intre dânsii, cum să 'mpartă
 Trei feciori, o biată vacă?...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cel mai mare, — una două:
 Stăruiă că numai lui,
 Lui i-se cuvine vaca
 Și că n'o dă nimănui;

Căci, doar' dânsul a 'ngrijit-o,
 De pe când eră vițea.
 — „Ba să fie cu iertare!“
 Mijlociu-i răspundeà.

„Drept la vacă eu am, singur,
 „Scumpe frate... mă 'nțelegi?...
 „Că de treburile casei
 „Eu văzut-am, ani întregi.

„Și pe bietu tata, cine, —
 „Cât a stat bolnav în pat,
 „Până când închise ochii —
 „Nu tot eu l-am căutat?“

D'al de-acestea multe încă
 Cei doi frați își tot spuneau;
 Iar Păcală?... stă de-o parte,
 I-ascultă cum se sfădiau.

— „Ho! grai 'n sfârșit ăl mare,
 „Că s'adună lumea 'n drum!
 „Ia să ne 'mpăcăm, mai bine!“
 — „De! să ne 'mpăcăm! Dar cum?“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Lesne!... Pân' să vie vaca
 „De pe câmp, dela mâncare, —
 „Hai câte-un ocol în curte
 „Să ne facem fiecare.

„Și 'ntr'al cui ocol va pune
 „Dânsa 'ntâi al ei picior,
 „Din toți trei acela singur
 „Fie-i bun stăpânitor.“

— „Haidem!“ zise mijlociul, —
 „Zău, cuminte socoteală...
 „Unde-o nimeri, și pace! —
 „Dar tu ce zici, măi Păcală?..“

— „Eu?.. nimic!..“ răspunse-acesta.
 „Fie, cum ați chibzuit“.
 — „Bun de tot!..“ gândește 'ntâiul
 Intru sine, mulțumit.

„Eu o să-mi așez ocolul
 „Lângă poartă, drept colea...
 „Las' că știu eu pe Joiana
 „Cum s'o trag în partea mea!..“

Mijlociul, tot cam astfel
 Se gândiă și el să facă.
 Și-amândoi, c'un „Doamne ajută!“
 Grabnic în pădure pleacă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Taie, cară la spinare
 Fagi mai tineri și stejari;
 Din stejari, din fagi, cu barda,
 Lați își făuresc și pari.

În pământ împlântă parii,
 Inșirați, cum trebuiă;
 Iar de pari cruciș atârnă
 Lații, cu câte-o nuiă.

Și 'nspre sear' aveau în curte
 Amândoi câte-un ocol,
 Chiar cum intri, lângă poartă...
 Ei?.. dar cum?.. Ocolul gol?..

Ce să caute 'n el Joiana?..
 Fuga!.. în ochiuri pun
 Și nutreț: otavă unul,
 Altul: fân de cel mai bun.

— „Iac' așa!.. să-i placă vacii!..“
 Iar Păcală, al lor frate?..
 Supt un plop în vremea asta
 S'odihnià trântit pe spate.

Numai când văzù că dânșii
 Isprăvit-au munca grea,
 Merse și el de-și aduse,
 Din huceag, ce-i trebuià:

Ramuri tinere, 'nfrunzite,
 De răchită, de stejar;
 Și 'njghebă din ele-acolo
 Pe-apucatele-un frunzar.

Doar atâta... alt' nimica
 Innăuntru n'a mai pus...

Soarele-asfințià departe
 Dup'o culme din apus.

Și Joiana, iat'o, vine
 Dela câmp spre cas' alene;

A intrat pe poartă 'n curte...
 Ei, acù-i acù, măi nene!

Peste cine-o dà norocul?..
 Frații, muți privesc la ea...
 — „In ocolul meu întrà-va...“
 Cel mai mare se gândià.

Tot așa și mijlociul. —
 Aș!.. spre-ocoalele cu fân
 Ea se uită-abià în treacăt,
 Mirosindu-le puțin.

Apoi, haide!.. la frunzarul
 Lui Păcală drept se duce:
 Intră veselă și 'ncepe
 Frunze tinere să'mbuce.

— „Ha-ha-ha!.. vedeți“?.. Păcală
 Începù râzând să zică.
 „După preà mult cine-aleargă,
 „Se alege cu nimică“.

Frații, — tremurau de ciudă, —
 Însă... ce puteau să facă?..
 Și-a rămas din ziua-aceea
 Singur el stăpân pe vacă.

II.

VÂNZAREA.

Scoală-te din somn, băete,
 Când de ziuă s'a crăpat;
 Du la iarbă pe Joiana, —
 Să ți-o duci la adăpat;

Uite-o! vrea să intre 'n holdă...
 N'o lăsà la grâu... aleargă!...
 Noaptea, vezi — din bătătură —
 Vr'un om rău să nu ți-o șteargă!...

Trebuie, și zi și noapte,
 Slugă, pazitor să-i fie...
 Nu erà făcut el însă
 După d'astea să se ție.

— „Să mă sbucium eu atâta
 „Pentr'o vacă?... până când?...
 „Și de ce, la urma urmei?
 „Nu-i mai nimerit. ' s'o vând?

„Hai la târg!“ Așà Păcală
 Hotărîndu-se 'ntr'o zi,
 Iși luă de funie vaca,
 Și cu ea spre târg porni. —

Dimineață: zi cu soare,
 Cer senin, când a plecat.
 Dar l'ameazi, printr'o pădure,
 Calea i-s'a 'ntunecat.

Nori de plumb într'o clipită
 Învălră bolta toată.
 Vântul clătină copacii,
 Mai din rădăcini să-i scoată.

„Unde să mai merg acuma
 „Pe o vreme-atât de grea?
 „Pân' la târg, e cale încă!“
 Băetanul se gândiă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Înaintea lui stă mândru,
 Un stejar. . cam scorburos.
 „Ia să poposesc o leacă
 „Supt acest copac stufos...

Și legând-o pe Joiana
 De-a stejarului tulpină,
 El își lasă jos pe iarbă
 Trupul dornic de hodină.

Stă ce stă culcat, cu mâna
 Căpătâiu, — și-adoarme dus...
 Fulgere brăzdau tăria,
 Vântul vâjiă pe sus.

Clătinat de vânt, stejarul,
 Indelung a scârțâit.
 Lui Păcală 'n somn, copacul,
 Îi părea c'ar fi vorbit.

Și: — „Aud?.. ce-ai spus?..“ îi zice,
 Iute capul ridicând.

„De vânzare mi-este vaca,
 „Tu mă 'ntrebi, — și cum o vând..? ”

„Ai ghicit!... E de vânzare!...
 „Să o cumperi, dacă vrei...
 „Nu-ți cer mult pe ea, stejare...
 „Numai: *șaptezeci de lei*“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vântul, care-și domolise
 Puțintel a sa mânie,
 Prinde-a bate iar prin ramuri
 Par'că și mai cu tărie.

Scaâârți! făcù din nou stejarul.
 Iar Păcală: — „Nu vrei, hai?..
 „Șaptezeci de lei e prea mult?
 „Numai patruzeci îmi dai?...”

„Dă-mi-i!.. na-ți-o și cu-atâta...“.
 Dar copacul, iarăș: — *Scaâârți!*...“
 — „Ce?.. parale, n'ai acuma?...
 „Să te-aștept, zici, până Marți?...”

„Bine! nu e lucru mare...
 „Până Marți... te 'ngăduesc!
 „Numai, vezi: la ziua asta,
 „Banii gata să-i găsesc...

„Mă'nțelegi?... Să n'avem vorbe!...“.
 Și-acolo 'n pădurea deasă
 Sub stejar lăsându-și vaca:
 — „Bun rămas!...“ porni spre casă.

Frați-i, cum intră pe uşe:
 — „Unde-i vaca?“ — „Iac-am dat-o“.
 — „Cui? cu ce preț?“ — „In pădure“,
 „Un stejar mi-a cumpărat-o.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Patruzeci de lei pe dânsa
 „O să-mi dee, Marți, mi-a zis...“
 — „Cum? ce spui? Ești beat, măi frate?
 „Sau ne iai pe semne 'n răs?!...“

— „Dacă nu vreți, nu mă credeți!“
 Le-a răspuns el, liniștit.
 — „Tii!“... cei doi se minunează:
 „E nebun!... s'a mântuit!...

„Om cu mintea 'ntreagă, poate
 „Astfel de prostii să facă?...
 „P'așteptare — auzi! — să vândă,
 „Cui?... unui stejar!... o vacă...

„Trasu-ne-ai pe sfoară sdravăn
 „Mai deunăzi la 'mpărțeală;
 „Astăzi însă mi-se pare
 „C'o pățiși și tu, Păcală!...”

Și pe când vorbeau cam astfel
 Cei mari, în a lor privire
 Se zăria lucind o rază
 De nespusă mulțumire.

* * *

Dânsul... ce să zică?... tace.
 Apoi Marți, în fapt de zi,
 C'un topor tăios în mână,
 Spre pădure iar porni.

Când ajunse la stejarul
 Unde vaca și-o lăsase:
 Funia doar acolo, ruptă...
 Vaca?... nicăiri. Plecase...

— „Ei, stejare, banii, iute!...
 Aș!.. stejarul, iarăș: *scaartți!*
 — „Nici acuma va să zică...
 „N'ai parale?... Marți? tot Marți?..

„Îra!... Știi ce?... hai, mai treacă
 „Până Marția care vine;

„Dar de nu te ții de vorbă
„Nici atunci... o pați cu mine!...”

Marțea următoare însă,
Când veni iar, bani să-i ceară:
Scaartți! făcù din nou stejarul.
— „Cum? nici astăzi? Marți vrei iară?”

„A! copacule nemernic!...
„Ia stai că te 'nvăț eu minte!
„Știu că nu mai porți cu vorba
„Tu pe nimeni d'azi 'nainte!”

Și 'nălțând toporul, trage-i,
Cu tăișul ascuțit,
Arde-l!.. până când stejarul
La pământ s'a prăbușit.

Iar atunci, la rădăcină,
Jos, în scorbura 'negrită,
Când se uită: ce să vază?...
O căldare ruginită...

Și 'năuntru în căldare,
Doamne!.. ce de bogăție!...
Numai taleri, numai galbeni,
Prețuiau... o 'mpărăție!...

— „O-lio-lio!...” grăi Păcală,
 „Vezi, bătrâne putregai,
 „Ce de bani aveai?... și totuși
 „Imi spuneai mereu că n'ai!

„M'ai făcut s'alerg p'aceia
 „De atâtea-ori de geaba...
 „Iți plăceà să strângi avere
 „Inșelând, se vede treaba...”.

Și 'ncepù cu mâna plină
 Galbenii a-i vântură:
 „Uite-acuma,... prețul vacii
 „Am de unde mi-l luà...”

... Și-a luat comoara toată?...
 Aș!... luă... doar banii săi...
 Cât aveà să ià pe vacă —
 Tocmai patruzeci de lei...

Apoi în șerpar vârîndu-i:
 — „Bun rămas!” grăi voios...
 Și plecă, lăsând acolo
 Ceilalți bani, grămadă, jos...

III.

ÎMPĂRTIREA COMORII.

Seara, cum ajunge-acasă,
 Banii 'n palmă-i zângănește:
 — „Iată prețul vacușoarei!
 „O lăscaie nu-mi lipsește!..“

Frați-i, când văzur' argintul,
 Aurul, — se minunară;
 Dar de unde, cum și ce fel,
 De-ocamdată, nu'trebară.

Dimineață, în picioare
 I-au găsit ai zilei zori;
 Nici nu s'a sculat Păcală,
 Hai la el, nerăbdători:

— „Ian ascultă, frățioare,
 „Cum se poate-așa minune:
 „Un stejar să-ți dea, pe vacă,
 „Taleri, galbeni? Fii bun, spune!

„Că de-aseară pân'acuma
 „Tot la asta ne gândim;
 „N'a fost chip, de gându-acesta,
 „O clipită s'ațipim!“

— Bucuros, măi frați!“ Păcală,
 Glăsui, pe-o rână stând.
 „Am ascuns de voi vr'odată,
 „Eu, vr'o faptă, sau vr'un gând?...
 „Nu vroiă 'ntâi să-mi plătească...
 „Dar... i-am arătat pe dracul!...“
 Și le povestì, din capăt,
 Întâmplarea cu copacul...

Când aflare ei la urmă
 Ce de bani frumoși mai are
 Colo'n scorbură, stejarul:
 Se cruciră și mai tare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Vai!... să dai de-așà comoară,
 „Și'n pădure să o lași...
 „Este cu putință, frate?...
 „Cum pustia te 'ndurași?...

„Vino iute, — c'o ridică
 „Alții, de mai zăbovim! —
 „Să luăm cu noi comoara,
 „Și frățește s'o 'mpărțim!...“

— „Vreți?“ grăi Păcală. „Haidem!“
 Cei doi, auzind așà,
 Tremurau de neastâmpăr,
 Casa nu-i mai încăpea.

Aripi ar fi vrut să aibă.
 Și luându-și fiecare
 Câte-un sac la subțioară,
 Mi-o porniră 'ndata mare.

Pe la prânzu' cel de-amează,
 Iată-i în pădurea deasă...
 Și-au venit, cam pe la cină,
 Încărcați de bani acasă.

* * *

Dar bănetul scump acuma
 Numărat mai trebuiă,
 Din comoară partea dreaptă
 Fiecare să și-o iă.

— „Cum să facem împărțirea,
 „Mai curând s'o isprăvim?...
 „Numărând așa, cu banul:
 „Nici la ziuă nu sfârșim.

„Ia repezi-te, măi frate,
 „Pân' la jidov, cu iuțea!
 „Cere-i banița!“... — „Prea bine“.
 Și porni pe loc Păcală.

... Leibul, — om pestriț la mațe
 Și de-o lăcomie rară —
 Chiar cinase, când aude
 Cioc, cioc, cioc! în ușe-afară.

Iese, crapă ușa: — „Cine-i?“...
 — „Eu, Păcală, sânt, jupâne!“
 — „Ce vrei?“ — „Să ne dai o leacă
 „Banița... doar până mâne!

„Ți-o aduc napoi, la ziuă“.
 — „Banița?... acum? Ei drace!...
 „Nu pot să ți-o cat!... E noapte!
 „Pleacă! și mă lasă 'n pace!“...

— „Dar... ne trebuie, jupâne...
 „Fă-ți pomană, dă-ne-o zău!
 „Ad-o, mai curând. Pe urmă...
 „Las'... că n'o să-ți pară rău!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Auzind acestea Leibul,
 Nu mai stă pe gânduri, — ia
 Banița din tindă: — „Na-ți-o!...
 „Ce-o să măsurăți cu ea?“

— „Bani!“ grăi Păcală, sprinten
 Cătră casă alergând.
 — „Bani?... am auzit eu bine?“
 Jidovul se 'ntreabă 'n gând.

„Cum atâția bani? de unde?...
 „Asta-i ne mai pomenit!...
 „Vr'o hoție, săvârșit-au?...
 „Vr'o comoar' or fi găsit?....

„Ia să merg, să văd cu ochii!...
 „Dac'au spus adevărat,
 „Drumul nu mi-o fi degeaba!“
 Și zicând, a și plecat.

* * *

Frații măsurau în casă
 Galbenii din saci, turnați
 Lângă vatră jos, — când unul:
 — „Tii!“ șoptește. „Stați, măi! stați!

„Cine-i la fereastră oare?
 „Ochii dacă nu mă 'nșeală,
 „E chiar Leibul! Du-te, fuga, —
 „Scapă-ne de el, Păcală!

„Să te faci că nu știi cine-i,
 „Și — c'un băț, cu ce-i găsi —
 „Trage-i una, ca să-i piară
 „Pofta de-a ne mai pândi!“

— „Iacă plec!“ grăi Păcală.
 Și-apucând o scurtătură
 Din ungher de după ușe,
 Iese iute 'n bătătură.

.

Intră iarăş dup'aceea
 In căsuţa bătrânească:
 — „Măsuraţi nainte!... Leibul,
 „N'are să ne mai pândească“.

Măsurând ei tot bănetul
 Şi pe-afar' apoi ieşind,
 Cel mai mare vede 'n curte,
 Intr'un lac, ceva mijind...

Şi-l întreabă p'al de mijloc:
 — „O-lio!.. ce-i aicea jos?“
 — „Unde?“ — „Ici în apă, frate...
 „Par'c'ar fi un cap bărbos!...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Nu vezi?“ — „A! ba văd! Ii! Doamne!
 „Om o fi?... sau ce drăcie?...
 „Uite şi tu, măi Păcală!“
 Iar Păcală: — „Ce să fie?

„E un ţap! în lac se scaldă!“
 Dâşii, tot nu-s dumeriţi...
 Dar când cată mai de-aproape:
 — „Vai!“ rămân încremeniţi.

„Nu eşti sdravăn?... Cum îţi vine
 „Să glumeşti, că este-un ţap?...
 „Este Leibul, mort, săracul!
 „Pentru ce i-ai dat în cap?“

— „Aș! eu, i-arătaiu doar bâta...
 „El fugi, pierzându-și firea, —
 „Și căzând pe semne 'n apă,
 „Acolo-și găsi peirea“.

— „Of!“ ei se jeliau. „Acuma...
 „Ce ne facem, frățioare?
 „Dimineață... lume!... zarvă!
 „Unde să-l ascundem oare?“

„Toată lumea o să creadă
 „Cumcă noi l-am omorît.
 „Vezi ce ne făcuși, băete?
 „Vai, în ce foc ne-ai vârît!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Ho, destul!“ grăi Păcală,
 „Ce atâta gălăgie?
 „Ori și câtă văicăreală,
 „Geaba! Leibul, tot nu 'nvie.

„Să-l ascundem? Geaba, iarăși...
 „Tot se află! De scăpare,
 „Nu-i decât un chip“. — „Anume?“
 — „S'o tulim, îndata mare!“

— „Să fugim, zici? când în aur
 „Ne puteam de-acum scaldă?!“
 — „De, păcate!... ce să facem,
 „Dacă s'a brodit așa?“

IV.

F U G A.

Noaptea coperià 'ntreg satul
 Cu mantaua-i înstelată,
 Și se odihnià prin case
 Lumea 'n visuri cufundată...

Numai frații n'aveau tihnă,
 Se găteau de lungă cale...
 — „Sec noroc avurăm... Doamne!..
 „Sec!“... ziceau cei doi, cu jale...

„Cum să părăsim, măi frate,
 „Cum, atâta bogăție?!..
 În bănet deci ei vâriră
 Mâinile cu lăcomie.

Indesară prin șerpare
 Cât putut-au îndesà.
 Iar Păcală?.. El plecat-a
 Făr' să iea nici o parà.

— „Trage ușa după tine!“
 Strigă frați-i, când să iasă.
 Și s'au dus — p'aici încolo...
 „Bun rămas, ogradă, casă!..“

Dar pe drum, când se uitară
 La Păcală... ce să vadă?...
 Steteră și se 'n cruciră,
 Nici nu le venià să creadă!

El scosese ușa casei
 Din țâțâni, cât e de mare,
 Și venià cu ea târînd-o
 După sine pe cărare.

— „Ce-ai făcut? de glume-ți arde?
 „Nu ești zdravăn, măi frăține?..“
 — „Păi... nu voi mi-ați zis-o singuri:
 „Trage ușa după tine?..“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Noi? S'o 'nchiziți-am zis, la naiba!
 „Ce ai, de-o târăști pe drum?
 „Las'o focului, și vino!
 „Nu-i timp de pierdut acum!...“

— „Ce?..“ se oțerî Păcală!..
 Vreți s'o lapăd?.. Iacă, ba!..
 „Las' că 'n cale... cine știe
 „Ce-ajutor ne poate dà...“

... Și s'au dus, s'au dus într'una,
 Pe cărări ne mai umblate —
 Dâșii cu mâhnirea 'n suflet,
 Iară el... cu ușa 'n spate. —

Tot au mers... întreagă noaptea!
 Ziua toată, până'n seară;
 Până când, într'o pădure,
 Mi-i ajunse noaptea iară...

Unde să mai meargă-acuma?...
 Înaintea lor mijià

Un stejar, al cărui creștet
 Sus cu norii se 'nfrățià.

— „Ne ajunge, mi se pare,
 „Câtă fuguliț'am tras.
 „Să rămânem“ zise unul,
 „Până mâine-acì de mas.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Jos, acì?..“ grăi Păcală,
 „Sub stejar? Aș!.. cum îți vine?
 „S'ar puteà să deà la noapte
 „Peste noi... te 'nchină cine!

„Eu, mai bine, sus aș crede
 „In stejar să ne suim;
 „Acolo, pe câte-o cracă,
 „Mai tihniți o să durmim.“

— „Bine zici!.. și se urcară,
 Cât ai bate din amnar.
 Iar Păcală?.. Nu se urcă
 Numai dânsul în stejar.

Ià cu el și ușa casei,
 Ce 'n spinare-o adusesese...
 Luna mi-i privià c'un zâmbet
 Printre ramurile dese...

Dar abià ajung flăcăii
 Sus, abià se cuibăresc:
 Numai ce aud un foșnet...
 Și d'odată... ce zăresc?...

Oameni, jos... vr'o doisprezece!..
 Toți cu saci rotunzi pe spate,
 Și la brâu cu lungi cuțite,
 Cu pistoale 'ncovoiate:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din desis, pe-o cărăruie,
 Naintau cu pașii grei
 Tocmai spre stejarul falnic
 Ce-i adăpostià pe ei.

Iată-i, s'au oprit acuma
 Sub stejar: — „Ei, astă dată“,
 Zice unul, — „după sbucium,
 „Măi, fărtați, e și răsplată!..

„In acest loc sântem singuri;
 „Ia ședeți, să ne-odihnim,
 „Și câștigul d'astă-seară
 „Între noi să-l împărțim“.

— „Da!“ răspunde-un alt tovarăș,
 „Zău, noroc ca azi, mai rar!..
 „Ne-am luptat noi mult, nici vorbă,
 „Greu de tot... dar nu 'nzadar!..“

Și lăsând de pe spinare
 Sacii la pământ să cază,
 Sub stejar cu toții roată
 Jos pe pajiște s'așează...

Ce erau ei, pasă-mi-te,
 Haidamacii ăia, toți?
 D'ăi ce se ațin la drumuri:
 Niște ucigași și hoți.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vor fi strâns de gât pe semne
 Vr'un bogat, l-au jefuit;
 Și cu-averea-i, ca s'o 'mpartă,
 În acest loc au venit:

Frații din copac, văzându-i,
 — „Am pățit-o!“ se gândiau.
 Cei mari — mai ales, — de frică:
 Nici să sufle nu 'ndrăzniau.

Ear pe când ei stau, ca lemnul,
 Fără graiu și nemișcați:
 Numai ce-l aud de-alături
 Pe Păcală: — „Valeu!.. frați!..“

„Ușa naibii!.. vrea să-mi scape!“
 — „Taci, mă!“ îi șoptesc cei doi.
 „Ține-o!.. nu cumvâ să cadă!
 „Că s'a mântuit cu noi!..“

Aș!.. pân' să-i șoptească: „Ține-o“
Dura! ușa i-a scăpat...
 Și de sus, din cracă 'n cracă,
 Până jos a lunecat.

...Auzind ciudatul vuet,
 Cei de jos... încremenesc.
 — „Ce-o fi asta?“... Și de-odată,
Țăști! la fugă mi-o tulesc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Au lăsat acolo: scule,
 Bani... și tot ce-au fost adus. —
 Când văzur' așa, flăcăii
 Iși făcură cruce sus:

— „Ei, acum s'o ștergem, iute,
 „Până nu vin hoții iar!“
 Apoi iată-i într'o clipă
 Jos, pe toți trei, din stejar.

Dar zărind prin iarb' atâtea
 Lucruri scumpe risipite:
 Colo — saci cu bani, alături —
 Scule d'aur strălucite:

Se puteà cu mâna goală
 S'o sbughiască? Cei mai mari:
 Iau și bani, aleg și scule
 De prin saci dela tâlhari.

Iar Păcală?... stà de-o parte...
 La 'nceput, doar îi privià;
 Ca să ia ceva și dânsul,
 Nici prin minte nu-i treceà.

Când d'odat' un sac zărește,
 Plin tot... numai cu tămâie:
 — „Lucru sfânt... păcat, pe mână
 „Tâlhărească să rămâie!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Vino, sacule, tu 'ncoace!“...
 Și pe umăr l-a săltat. —
 Din grămada de scumpeturi
 Doar atât el a luat.

* * *

Haraminii arși de spaimă,
 În acest timp, ce făcură?
 Tupilați pe ici, pe colo,
 Steteră ei cât stătură; —

Pân' odată, cel mai mare:
 — „Ei, drăcie!... cum adica?...

„Mult o să mai stăm prin tufe?
„Ne 'nfricărăm de nimica!...”

— „Zău așa!” câțiva răspuns-au.
Și-adunați iar toți grămadă,
Spre stejar din nou se 'ndreaptă...
Când acolo... ce să vadă?...

— „Ian uitați-vă! Trei oameni!”
(Indârjit vătavul zice)
„Scotocesc prin sacii noștri,
„Par'că nici n'am fi p'aice!...”

„Ăștia vor fi fost pe semne
„Adineaori în copac,
„De ne puseră pe goană!...
„Ce credeți?... că e vr'un drac?

„Repede! pe ei, tovarăși!...
„Hai, să le-arătăm noi lor!“...
Cei trei frați, zărindu-i însă:
Ia-o, nene, la picior!...

O tuliră prin pădure,
Cât mai repede putură...
Iar tâlharii?... după dânșii!
Fluerând, strigând din gură...

V.

FLUERUL.

Zorile 'nroșit-au bolta,
 Și Păcală tot mai sue,
 Prin a codrului desime,
 Pe o 'ngustă cărăruie, —

Sue gâfăind, cu sacul
 De tămâie la spinare.
 Hoții, au rămas departe,
 Contenind a lor strigare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dară frații cei doi, unde-s? —
 Când la fugă mi-o tuliră,
 Incărcați de bani și scule:
 Ei pe alt drum nimeriră.

Vor fi izbutit să scape
 Teferi și ei, bieții frați?
 Sau vor fi căzut pe mâna
 Hoților întărâtați?...

Cine mai putea să știe? —
 Să-i lăsăm și noi acum...
 Să 'nsoțim de-acilea 'ncolo
 Pe Păcală doar la drum. —

El tot sue! pân' odată,
 Când de după stânci cărunte
 Răsărià făclia zilei:
 Iată-mi-l, p'un vârî de munte.

Și de-acolo, aruncându-și
 Ochii peste codri 'n jos,
 Peste văile 'nflorite:
 — „Tii!“... îngână. „Ce frumos!

„Împărate, ce urzit-ai
 „Cerul și acest pământ,
 „Mare ești! și ale tale
 „Lucruri... minunate sunt!“...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Apoi, ce-i trăsni prin minte?
 Dete sacul jos din spate,
 Iși aduse din pădure
 Un morman de crengi uscate,

Și din cremene cu-oțelul
 Șcăpărând scânteii pe iască,
 Le dădù foc, iute... Para,
 Incepù să pâlpiască.

Străluciau, creșteau într'una
 Limbile de foc roșatec, —
 Pân' au prefăcut grămada
 Cea de vreascuri în jăratec.

Iar Păcal 'atunci cu mâna-i,
Saltă sacu, mi-l răstoarnă, —
Și din el tămâia toată
Pe cărbunii 'ncinși o toarnă.

Sfârâe pe foc tămâia,
Și un sul gros, alb, de fum,
Prinde-a se 'nălță 'n văzduhuri,
Pân' la cer făcându-și drum.

„Iac'așă!“ gândiă Păcală,
Mulțumit de-a sa ispravă...
„Jertfa mea... primește-o Doamne,
„Cu plăcere-acolo 'n slavă!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar pe când zicea el astfel
Intru sine... ce să vază?...
Cerul porțile-și deschide,
Plaiu 'ntreg se luminează...

Și din slăvi cerești un înger
Se coboară jos pe plaiu.
— „Bine te-am găsit, Păcală...
Sunt trimes acì din raiu.

„Ziditorul lumii, Tatăl,
„Să vorbească vrea cu tine.
„Spre locașu-i de lumină
„Sus la raiu deci, hai cu mine!“

Nemișcat în loc, Păcală,
 Stă o clipă, ca visând...
 Apoi... numai ce se simte,
 De pe plaiu, spre cer urcând...

Aripi parc' aveà la spate!
 Inapoi când se uità,
 Tot mai mic, mai șters, pământul,
 Rămâneà în urma sa.

Casele-i păreau mici cuiburi;
 Munții, niște moșoroaie;
 Râurile, șerpi molatici,
 Ce prin iarbă se 'ncovoiaie...
 BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar dela un timp, nici urmă
 De pământ!.. Pierise'n hău...
 Numai stele și luceferi
 Întâlnește 'n drumul său.

Ajunsese-atât de-aproape
 De câmpia cea cu stele,
 De ar fi putut s'adune
 Sute 'n sân — și mii, din ele.

Apoi și mai sus, de-odată
 O lumină orbitoare
 Ii răsare 'n ochi, — mai albă
 Ca lumina cea de soare.

Pasă-mi-te-acolo 'n raze
 De lumină 'nvăluit
 Se află locaşul celui
 Care toate le-a zidit...

Cum, pe unde mai trecut-a,
 N'a văzut,... fu peste fire!
 Ii luase par'că ochii
 Negrăita strălucire.

Ii păreà doar că zăreşte:
 Măndre pajişti, pomi în floare,
 Mese 'ntinse,... pe la mese:
 Lume 'n straiu de sărbătoare...

Numai straie luminoase,
 Numai feţe mulţumite...
 -Auzià şi-un svon în treacăt,
 Svon de glasuri fericite...

Şi de-odată, numai iată-l...
 Locului oprit din sbor,
 Se trezeşte faţă 'n faţă
 Cu al lumii ziditor.

Dumnezeu, cu barba albă,
 Ca omătul cel curat,
 Odihnià 'ntr'un jilt, de cete
 Ingeresti înconjurat. —

Când în fața celui veșnic
 Se văzù ajuns Păcală:
 I-a 'nghețat în piept suflarea...
 Mut rămase, de sfială.

Domnu-i înțelese frica...
 — „Vino!.. bun sosit la raiu!...
 „Mai aproape!.. n'avea teamă!..
 „Știi de ce mi-te chemaiu?..

„Jertfa care mi-ai adus-o,
 „Mi-a făcut nespus de bine...
 „Pentru fapta-ți bună spune-mi,
 „Ce dar vrei azi dela mine?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Fă-ți p'aceea ochii roată,
 „Cere-mi — făr'a te sfî —
 „Ori ce-ți place.. și 'ntr'o clipă
 „Ruga ți-se va 'mplini“.

De-ale Tatălui cuvinte
 Părintești îmbărbătat:
 Iși rotî Păcală ochii
 Prin lăcașul minunat.

Ce erà pe-acolo .. Doamne!..
 Ce de lucruri de minune:
 Nu-i condei ca să le scrie,
 Nici graiu să le poată spune!..

Când de-odată, printre-atâtea
 Frumuseți dumnezeesti,
 Intr'un unghiu zărește-un fluer
 Mic... un fleac!.. nici să-l privești!..

Și grăește: — „O, Stăpâne!
 „Pentru jertfa-mi ne 'nsemnată,
 „Dela tine... sănătate!
 „N'așteptam vr'o altă plată.

„Dacă totuș, vrerea ta e
 „Să-mi aleg vr'un dar din rai:
 „Vezi, în colț coleà, un fluer?
 „Doar pe-acela să mi-l dai“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din mulțimea de scumpeturi
 Auzind c'atât el cere,
 Doar un fluer, alt' nimica:
 Domnul râse cu plăcere:

— „Cum se poate?.. Tatăl lumii
 „In locașu-i când te chiamă,
 „Nu găsești să-i ceri, băete,
 „Nici un lucru mai de seamă?

„Ia mai stai și te gândește:
 „Traiu îndelungat... voești?
 „Vrei... soție credincioasă?
 „Vrei... averi împărătești?“

— „Urzitorule al lumii!
 „Incă de copil doriaam,
 „Când flăcău voiu fi, un fluer
 „Ca acesta eu să am.

„Dacă ții să-mi faci plăcere,
 „Dă-mi-l! te milostivește!...
 „Robul tău smerit nimica
 „Alte-celea nu dorește“.

Ce puteà să mai răspunză
 La aceste vorbe Tatăl?
 Semn făcù să i-se-aducă
 Fluierul cerut. — „Ei, iată-l!

„Dacă nu vrei alte bunuri,
 „Fericit să-l stăpânești!“
 — „Mulțumesc!... Ferice, Doamne,
 „Și tu 'nveci să 'mpărătești!...“

Cuvântând așa Păcală,
 Din nălțimi strălucitoare
 Spre pământ simți că 'ncepe
 Iar domol să se coboare.

VI.

TOCMEALA.

Când pe munte-a pus piciorul,
 Cruce și-a făcut voios;
 Apoi s'adânci 'n desimea
 Codrului întunecos.

Și sub brazi, la umbra dulce,
 Fără grije de nimica, —
 Stă, zicea cu drag din fluer,
 Cât de mare-i ziulica.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Brazii, auzindu-i cântul,
 Ramurile-și clătinau;
 Pasărilor, fermecate,
 Pâlcuri prin văzduh săltau...

Dar s'a săturat la urmă,
 Prin păduri de hoinărit...
 Și 'ntr'o zi din munți pornește
 Cătră șesul înflorit.

Tot coboară, pe-o potecă,
 Merge... până dă d'un sat.
 Iar acolo, ce 'ntâlnește?
 Oameni mulți, în drum, la sfat.

Tulburați grozav în suflet
 După față se vedeau;
 Și 'ntre dânșii despre Ițic,
 Jidovul din sat, vorbeau.

— „Ii muncii“, spunea cu ciudă
 Unul, — „zile 'ndelungate,
 „Ca un rob!... Și 'n loc de plată,
 „Bice-mi dete peste spate!“

— „Nu-i plătii“ (zicea un altul)
 „Niște bani, la timp... și-acum:
 „In vânzare-mi pune casa!
 „Voiu fi scos, cu-ai mei, în drum!“

D'al de-acestea multe încă
 Oamenii spuneau de-a rândul,
 Văicărindu-se de Ițic
 Și cu toții blestemându-l...

Auzind așa Păcală,
 Se apropie și el:

— „Bună vremea! Cum? se poate?
 „Om pe lume-așa mișel?“...

— „Hei!“ un moș oftă cu jale,
 „Om fără de suflet, nu-i,
 „Nu-i ca Ițic altu 'n țară,
 „Bată-l Maica Domnului!“...

„Câți moșneni, — avuți pe vremuri, —
 „Azi cerșesc din sat în sat;
 „Căci prin uneltiri, hainul,
 „De avere i-a secăt.

„Doar să iă!... de dat: odată
 „N'a dat vr'unui om, o pâine!
 „N'are 'n inimă durere,
 „De creștin, ca și d'un câine.

„Sufletul din trup ți-l scoate,
 „Când la muncă te tocmește;
 „Și să nu crâcnești o vorbă,
 „Că și trupu' ți-l ciuntește.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Uite, dela el din slujbă,
 „Chiar și-asară au ieșit
 „Doi flăcăi... ciunțiți, săracii,
 „Nu se poate mai cumplit.

„Pentru o nimica toată,
 „Intr'atât s'a 'nversunat:
 „Că la amândoi, cu briciu,
 „Nasul!... nasul le-a tăiat!...

„Frați erau, veniți acuma,
 „De-o zi-două 'n sat aci“.
 Lui Păcal' o bănuială
 Inima i-o sguduì:

— „Frați?... și unde-s?“ — „In căsuța
 „Babei Floarea, ici devale.
 „Să le oblojească rana,
 „I-a chemat chiar ea din cale.

„Că e mare doftoriță!
 „Pentru orice fel de rană
 „Are 'n cap câte-un descântec,
 „Și prin lăzi vr'o buruiiană“...

— „Vai, sărmanii! n'or fi doară
 „Frații mei!“ gândiă Păcală.
 Și 'nspre casa arătată
 Mi-o pornește cu iuțeală.

BCU Cluj / Centr* University Library Cluj
 * *

Când intră 'n căsuța joasă,
 Tresări!... Acei flăcăi,
 Ciumpăviți de briciul liftei,
 Erau tocmai frații săi...

— „Doamne! Voi? în starea asta?..
 „Cum ajunserăți aci?“...
 — „Vai de noi!... oțtară frații,
 Și 'ncepur' a-i povestì:

De tâlhari, — știi tu? atuncea,
 Noaptea 'n codru? — urmăriți:
 Furăm prinși, bătuți amarnic,
 Pân' la piele jefuiți.

Am scăpat... abià cu zile!
 Și venirăm, pe un drum...
 Pân' ajunserăm în satul
 Unde ne aflăm acum.

„Ce să facem“, ne'ntrebarăm,
 Ōsteniți și nemâncăți...
 „Milă pe la uși să cerem?..
 „Haide, să intrăm argați“.

Când vorbiam noi astfel, iată,
 Ițic, lângă noi s'oprește,
 Jidovul din satu-acesta...
 El, în slujbă ne primește.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Insă... știi cu ce tocmeală? —
 Bată-l Precista să-l bată! —
 De ne-om supără pe dânsul:
 Să ne taie nasu 'ndată.

— Ai mai auzit ca asta? —
 Iară dacă s'o'ntâmplă
 El pe noi să se mânie:
 Noi să-i facem tot așa!..

Și la câmp ne-am dus cu plugul...
 — „Iacă“, Ițic ne grăi,
 „Să-mi brăzdați azi locu-acesta.
 „La ameazi, voi fi aci!..

„De mâncare v'oiu aduce...”
 — „Bine, pleacă sănătos!”
 Zicem noi. Apoi ne-așternem
 Pe arat... muncim vârtos.

Dar ameaza... vine, trece...
 Iar cu prânzu', el, să vie:
 De ameazi... nici pomeneală!
 A sosit... pe la chindie!

— „Cum?.. așa târziu, stăpâne?...”
 — „Cam târziu... V'ați supărat?...”
 — „Nu!.. dar... tremurăm de foame!”
 — „De! vă crez!.. Dar... s'a 'ntâmplat!”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„N'a fost gata demâncarea!”
 Iar a doua zi, măi frate,
 Ce să vezi?... Cu prânzul, Iuda,
 Vine... tocmai pe 'nserate!

— „Vai!.. da ce-ai de gând, jupâne?
 „Să ne ții tot nemâncăți?..
 „N'a fost gata nici azi prânzul
 „Mai la vreme?” — „Nu, argați.

„Sunteți supărați pe mine?..”
 — „Ei!.. ba bine că n'om fi!..”
 — „Da?..” Și p'amândoi... cu briciul...
 „Uite cum ne schilodî!..

— „Hai! plecați unde stăpânul
 „Mai la timp cu prânzul vine!
 „Nu fac eu de voi“ ne zise!
 „Nici voi, dragii mei, de mine!..“

Iată-ne povestea, frate, —
 Iată-ne năpăstuirea! —
 Dar tu... ce faci?..“ Lui Păcală,
 Flacăra-i eră privirea:

— „Va să zic' așa cu Ițic?..
 „A!.. lăsați, lăsați pe mine!
 „O să-l joc eu d'azi încolo.
 „S'auzim, băeți, de bine!..“

Și zicând, porni spre ușe.
 — „Ce?.. abia ne-am întâlnit,
 „Pleci din nou?“ l-întreabă frații.
 — „Plec“, răspunse el grăbit..

„Să mă bag și eu la Ițic!..“
 Ei stătură 'n loc mirați:
 — „Cum, măi frate? nu ești sdravăn?
 „Vrei și tu ca noi să pați?“

Dar el iese pe porțiță,
 Hămăit de-al babei câne. —
 Iată-l la jidan în curte..
 — „Bine te-am găsit jupâne!“

Îțic, — roșcovan la barbă,
 La privire 'ntunecat —
 De pe scaun, din cerdacu-i,
 În picioare s'a sculat.

— „Bun sosit, măi băetane, —

„Ce te-aduce 'n curtea mea?“

— „De! argat aș vrea să intru, —

„Sau... cioban, de s'ar putea...“

„Ce zici? n'ai cumva nevoie?“

— „He, ba cum nu?.. și cioban

„Și argat îmi trebuiește...“

„Spune, cât îmi ceri pe an?..“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „O, cât pentru asta, lasă,

„Lesne-ajungem la 'mpăcare;

„Tiu mai mult la casă bună,

„Decât la simbrie mare.

„Nu-ți cer nici un ban, jupâne,

„Las' la buna-ți chibzuire,

„Cât îi vrea să-mi dai“. — „Prea bine.

„Te primesc!.. dar... c'o 'nvoire:

„Tu pe mine vreodată

„Dacă te vei mânià,

„Să-ți jupoiu cu cosorelul,

„De pe spate, o cureà.

„Dimpotrivă, eu pe tine
 „De m'oiu supără, să ai
 „Drept și tu de pe spinare
 „O curea atunci să-mi tai“.

— „Aș!.. te văd om bun, jupâne;
 „Nu-s nici eu cum ți-se pare:
 „S'ar putea s'ajungă treaba
 „Intre noi la supărare?“

— „Nu!.. dar... asta mi-e 'nvoiala
 „Cu argații... Vrei?.. te-opresc.
 „Nu voești?.. e largă lumea!“
 — „Vreau!.. de ce să nu voiesc?“

— „Iară anul, băetane,
 „Ți se va 'mplini, știi când?..
 „*Prin frunzișul verde, cucul,*
 „*Când s'o auzi cântând*“.

— „Bun!.. S'a isprăvit tocmeala?“
 — „Încă nu!.. mai stai, rumâne,
 „S'o și scriem... Vorba, sboară...
 „Numai ce e scris rămâne...“

Și luând condeiu, cerneală,
 Se așează. Itic, scrie..
 „Iac' așa!.. s'avem la mână
 „Amândoi câte-o hârtie.

„A!“ gândià. „Prinsei norocul!..
 „Ce-i câștig de lepădat,
 „Ca să ai tu, pe degeaba,
 „Coșcogeami-te argat?..

„Și-l legaiu cu'nscrisul, sdravăn,
 „Sărăcuțul! ce-mi mai pasă?..
 — „Hai, băete, na!..“ Păcală,
 In șerpar hârtia 'ndeasă.

Iar în gându-i, vesel și el:
 — „Stai, jidane-afurisit!..
 „Nu-ți găsiseseși pân' azi omul,
 „Dar acum.., ți-l-ai găsit!“

VII.

CAPRELE LUI IȚIC.

— „Ei, argate!..“ zice Ițic,
 In cerdac ieșind, la scară,
 Cu un caș rotund în mână
 Și c'o pâine subsuoară.

„Mergi de-mi ad' un car de lemne!
 „Din pădure vii doar mâine.
 „Drept merinde pentru cale,
 „Iacă-ți dau un caș și-o pâine.

„Dar când vii, și pâinea 'ntreagă
 „S'o aduci, și cașu 'ntreg!
 „Ne 'ncepute, pe-amândouă!
 „Înțeles-ai?..“ — „Da! 'nțeleg!“

Și punând în car merindea,
 Mai punându-și și-o secure,
 A 'njugat Păcală boii
 Și-a pornit-o 'nspre pădure.

.....
 Când veni cu lemne-acasă,
 Merse drept la Ițic, sus:
 — „Na, stăpâne, cașul, pânea...
 „Iacă, 'ntregi ți-le-am adus“.

Ițic le ridică 'n mână:
 — „Hm!.. întregi sunt, măi române...
 Dar... de ce-s așa ușoare?..“
 — „Fin'că... nu au miez, jupâne!“

— „Cum argate?“ — „Vezi, în coaje,
 „Icea, câte-un dop tăiat?..
 „Pe acì scosei tot miezul!“
 — „Vai!... așa m'ai ascultat?“

„Blestematule!“.. — „Păi altfel,
 „Se puteà stăpâne dragă,
 „Să mă satur din merinde
 „Și să ți-o aduc și 'ntreagă?..

„Ce? te-ai supărat pe mine?“
 Ițic... mai domol: — „Ei, aș!..
 „Să mă supăr, eu, se poate?
 „Pentr'o pâine, pentr'un caș?..

„Am glumit cu tine doară...“
 Iar în gându-i: — „Las!“ zicea,
 „Că ți-o fac eu ție mâine,
 „Dacă mi-ai făcut așa!..“

Apoi ziua următoare
 Mi l-a pus la treerat;
 Și mâncare, toată ziua,
 Nici să guste nu i-a dat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seara, după cină, Ițic
 Pe la șură se abate:
 — „Am venit să-ți văd isprava.
 „Ai făcut ceva, argate?“

— „Cum nu?.. Uite ici, jupâne,
 „Cât am treerat: un vraf!
 „Numai grâu ales, ca 'n palmă;
 „N'are firicel de praf“.

— „Da, nimic de zis! muncit-ai
 „De ajuns... Dar la mâncare
 „Să te cheme jupâneasa
 „A uitat azi, mi se pare...

„Nu-i așa?“ — „Ba chiar așa e!..

— „Ei, și... nu ești supărat?..“

— „Pentru ce să fiu, stăpâne?..

„Par'c'am stat eu nemâncat!

„Se putea să rabd de foame

„Cu atâta grâu pe mână?

„Grâul ăsta mi-ar ajunge...

„Nu o zi: o săptămână!“...

— „Nu 'nțeleg ce spui, creștine“,
Zise Ițic cu mirare.

„Ce-mi vorbești de grâu tu mie,

„Când e vorba de mâncare?“...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Păi... am priceput eu doară —

„Când de-amează ospătați,

„Că pe mine la mâncare

„Ați uitat să mă chemați.

„Pentru-atâta lucru, însă,

„Vorbă n'am mai vrut să fac.

„Am găsit eu rost îndată“.

— „Cum?“ — „Umplui cu grâu un sac.

„Seara, altul! Și cu sacii,

„Hai în sat, la o vecină...

„Dânsa, inimă miloasă,

„Imi dădù și prânz și cină“.

— „Vai, băete!... va să zică...
 „Imi mâncași doi saci de grâu!“
 — „Ce? te-ai supărat jupâne?“
 Iuda-și puse guri frâu.

Și-a 'nghițit în piept mânia.
 — „Asta-i! nu m'am supărat.
 „Dar... să fi cerut, creștine,
 „Că-ți dedeam noi de mâncat“.

Când ajunse 'n tindă însă,
 Tremură .. — „Of! nu mai pot!“
 — „Ce-i?“ soția sa-l întreabă.
 El, i-a spus nevastei tot.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar la urmă: — „Nu! cu asta?...
 „Nu e chip s'o duc, și pace!
 „Am înscris pe-un an cu dânsul:
 „Altfel... vânt chiar azi i-aș face!“

Balabusta, foc și dânsa:
 — „Vai! o zi să nu mai stee!...
 „Astăzi, chiar, să-i faci de ducă!“
 — „Da, să-i fac! Dar cum? femeie?“

— „Știu și eu?.. să-i dai vr'o treabă,
 „Ce puterile-i întrece...
 „Și văzând că nu e harnic
 „Să ți-o facă: o să plece“.

— „Bine zici!“... Și iese Ițic,
Merge iar spre șură 'ndată.
„Ce să-i dau?... A! stai! găsit-am
„O trebșoară... minunată!...

— „Vino 'ncoace, măi argate!“
Și 'n grădina largă-l scoase:
„Uite, vezi tu smârcu-acesta,
„Plin de ochiuri mocirloase?

„Când voesc să trec nainte,
„Mă cufund aici în glod.
„Peste mlaștina aceasta,
„Fă-mi — din ce vei ști, — un pod.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
„Să-l începi cât mai degrabă, —
„Astă-seară chiar, — voesc.
„Iar când o mijî de ziuă,
„Mâne, gata să-l găsec.

„Știi cum vroiu să fie însă
Podul? nu ca ori și care!
„*Tot o călcătură moale,*
„*Și o călcătură tare*“.

„Înțelesu-m'ai, băete?“
— „Cum de nu?“ — „La lucru dară!“
Și-acolo lăsându-l, Ițic,
A intrat în casă iară.

Povestì și balabustei
 Cele ce-a orânduit.
 Se culcar' apoi în pace
 Amândoi, și-au adormit.

* * *

...Iar Păcală?... În grădină
 Stă, sub cerul înstelat,
 Cu privirea 'n jos plecată...
 Mai se preumblă 'ngrijat.

Smârcul împrejur cu pasul,
 Și din ochi îl măsurà...
 Cum? din ce să facă podul?
 Înzadar el se 'ntrebà.

Pân' odată, din grădină
 Când se 'ntoarce iar la șură,
 Dă cu ochii de-ale Iudei
 Capre multe 'n bătătură.

— „Iaca, mă!“... își zice 'n sine,
 „Am găsit ce-mi trebuia!
 Eu, să fiu un om cu stare,
 „Capre 'n curte-mi n'aș țineà.

„Fac atâta rău la casă!
 „Tot ce-i verde, strică, rod.
 „Vai, și multe are Ițic!...
 „Ia să fac din ele pod.

„Tocmai bune-s pentru asta!“...
 Apoi, haide! c'un topor,
 Caprelor le taie capul,
 Și picior după picior;

Și târindu-le 'n grădină,
 Unde-i papură și baltă,
 Peste mlaștină le-așează
 Înșirate lâng'olaltă.

Trup la trup, cu burta una,
 Alta cu spinarea 'n sus,
 Ca să iasă podu 'ntocmai
 Cum stăpânu-său i-a spus:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tot o călcătură tare,
Alta moale cât se poate...
 Apoi capete, picioare,
 În gunoiu le 'ngroapă toate.

Și-unde vede, printre capre,
 Câte-un gol, l'astupă 'ndată
 Cu pământ, să fie podul
 Neted, ca dintr'o bucată.

Iar pe mărgini, pe deasupra,
 Iarbă verde, flori așează:
 Cum, din ce-i făcut anume
 Podu'n jos, să nu se vază.

Și când totul este gata,
Stă, se uită fericit:

— „Ah, când o vedeà stăpânul:
„Cât o fi de mulțumit!“...

Pleac' apoi din nou spre șură,
La culcare, fluerând.

.....
Ițic, vine, până 'n ziuă:

— „Gata-i podul?“ — „Hei! de când?

„Mai trăsei și-un somn de-atuncia!“

— „Aida-de!“ — „Ce, nu mă crezi?

„Zău, stăpâne! este gata.

„N'ai decât să vii să-l vezi“.

Ițic, la fereastră merge:

— „Hei! nevastă dragă! Vină!

„Ieși și tu!..“ Și se 'ndreptară

Toți îndată spre grădină.

Când văzù de-aproape podul:

— „A!... ba uite-l isprăvit!...

„Hm!... dar l-ai făcut, băete,

„Chiar așa cum am vorbit?

„Ia să 'ncerc!“ — „Poftim, încearcă-l!“

Și punând piciorul sus,

Jidovul, pe pod de-alungul

Până la sfârșit s'a dus.

Iar la capăt, se oprește,
Înapoi privind mirat.

— „Ei, jupâne, ce zici? place-ți?“

— „Da, băete! Minunat!...“

„Chiar cum am vorbit, așa e!

„Tot o călcătură tare,

„Alta moale... Cum știut-ai

„Să mi-l faci întocmai oare?“...“

— „Asta-i treaba mea, jupâne“...“

Apoi vin, cu pașii grei,

Dela smârcul din grădină

Spre conac din nou, tustrei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar pe Ițic, lângă casă,

Nădușelile-l trecură:

— „Vai, argate!... fuga! unde-s

„Caprele din bătătură?“..“

— „Caprele, stăpâne dragă?

„Las' că sunt la loc bun, toate,

„În grădină... n'aveà grije!“...“

— „În grădină? Cum se poate?

„Nu venim, acum, de-acolo?

„Și nici una n'am văzut!“...“

— „He! dar oare... peste podul

„Din grădină... n'ai trecut?““

— „Ce-mi vorbești de pod, creștine,
„Când de capre eu îți spui?”

— „Apoi... podul, astă-noapte,
„Cum? din ce crezi că-l făcui?”...

— „Vai de mine, și de mine!

„Auzitu-l-ați, nerodul?...”

„Măi! doar nu ți-a dat prin minte

„Ca să-mi faci din capre podul!”“

— „Tocmai! ai ghicit, stăpâne!”

— „Haide! nu-mi vorbi în șagă!

„Cată-mi turma!” — „Zău, jupâne,

„Am băgat-o 'n pod, întreagă!...”

„Toate caprele-s acolo:

„Unele cu burta 'n sus,

„Ca să dea *călcătură*

„*Moale*, după cum ai spus.

„Altele sunt, — dimpotrivă, —

„Cu spinarea 'n sus culcate,

„Ca să dea *călcătura*

„*Tare!*“ — „Ești nebun, argate?...”

„Mi-ai mâncat o 'ntreag' avere!...”

„Tii! vrei să mă lași sărac?”“...

— „Apoi, de! stăpâne... podul,

„Altfel, cum eră să-l fac?...”

„Ce? te-ai supărat pe mine?“
 — „Aș!... pe dracu! supărat!
 „Nu! dar capre-așa de multe...
 „Ia gândește... nu-i păcat?“

.

Și-a nfrânat din nou mânia,
 Bietul Ițic, până 'n casă...
 Dar în casă când ajunsese:
 — „Ei, văzut-ai, jupâneasă?...

„L-ai văzut, afurisitul,
 „Ce-mi făcù azi iar? Îți place?...
 „Și eu să mă uit la dânsul,
 „Și nimic să nu-i pot face!...

„Of! când mă gândesc la capre:
 „Năbădăi m'apucă par'că!“
 — „Dar pe mine! Vezi“, răspunse
 Balabusta, — „vezi, mai cearcă!

„Dă-i chiar bani, din gros, — bărbate!
 „Plata, pe un an, pe doi, —
 „Dă-i-o! doar să plece!... Altfel,
 „Ne răpune și pe noi“.

* * *

Alba 'n sat, de mult intrase.
Soarele, al zilei craiu,
În deplina sa mărire
Strălucià p'un vârî de plaiu.

Slugă vrednică, Păcală,
Migălià prin bătătură;
Își cătă de lucru singur:
Mai la lemne, mai prin șură.

Îțic vine iar: — „Ărgate!
„Treburî, n'am de-acuma... Hai,
„Pleacă... ce să faci pe-acilea?
„Frunză la berbeci să-mi tai?...

„Ține, na... îți dau simbria,
„P' anu 'ntreg... Te mulțumești?“
— „Aș!“ răspunse dârz Păcală,
„Cum pe anu 'ntreg? Glumești?

„Te-am slujit... abià trei zile!
„Nu, oricât sunt de sărac:
„Plată de pomană, nu vroiù!...
„Mie bani munciți îmi plac!“...

— „Măi argate! ține banii!...
„Eu ți-i dau!... ce-ți pasă ție?“

— „Geaba stăruiești, jupâne, —
„Vorbă multă, sărăcie!

„Pân' n'oiu auzi prin frunze
„Cu urechea glas de cuc,
„După cum ne-a fost tocmeala:
„Pân' atuncea, nu mă duc!“

Balabusta, ascultase
Pe furis, dela fereastă.
— „Ei!“ din prag, îi zice Iție,
„Auzitu-l-ai, nevastă?“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„L'îmbiaiu și cu parale...
„Să-i plătesc vrui, boerește...
„Ți-ai găsit!... Năuc e oare?
„Sau... vr'o doagă-i cam lipsește?

„A! dar d'azi, — ferit-a sfântul! —
„Cât o fi să stea la noi,
„Nu-l mai țiu pe lângă casă:
„Îl trimet... pe câmp, la oi!“

IX.

L A O I.

Îtic și-a ținut cuvântul.
Pe Păcală l-a trimes,
Chiar în dimineața-aceea,
Să păzească oi, la șes.

El, s'a dus... Și 'n larg, afară,
Supt un fag, la o răspânte,
Fluerul din brâu și-l scoase,
Și 'ncepù cu dor să cânte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iară oile 'mprejuru-i, —
Par'că le 'ncinsese-un foc:
Cum îi auziră cântul,
Toate s'au pornit pe joc.

Când văzù așa Păcală:
„Ha-ha-ha!.. ce bine-mi pare!..
„S'a mai pomenit pe lume
„Fluer ca acesta oare?..

„Unde să se pomenească?..
„Asta-i fluer fermecat!
„Nu degeaba doar din ceruri
„Insuși Domnul mi l-a dat.

„Nu cânt încă tocmai bine,
 „Dar cu timpul voiu cântă;
 „Și să mai vedeți atuncea
 „Turma mea cum va jucă!..“

Apoi, — dă-i 'nainte, cântă,
 Până 'n seară!.. zi-i din greu!..
 Iar în loc să steà să pască,
 Oile-au jucat mereu.

* * *

Craiul zilei, mândrul soare,
 Dup' un deal când scăpătase:
 Hai cu turma-i și Păcală,
 Pe ndelete, cătră casă.

Rupte cum erau, de foame
 Și de joc, mioarele:
 Pe cărări abià, cu trudă,
 Iși târau picioarele.

Îtic le-așteptà'n porțiță...
 — „Vai de mine!.. măi argate!..
 „Ce-i cu oile acestea,
 „De-s așa debălăzate?..

„Nu-s bolnave?“ — „Nu, jupâne!
 „Dar... sunt ostenite, poate, —
 „Că pe câmp, în loc să pască,
 „S'au ținut de joc azi, toate“.

— „Dă-le fân,... să văd: mănâncă?..
 „Haide, repede, băete!“
 — „Să le dau!“ grăi Păcală.
 Și din șură fân le dete.

Ele, cum zăriră fânul,
 Prinser' a 'mbucà de foc..
 Ițic, a intrat în casă;
 Inima-i veni la loc.

„N'au nimic“ — gândià 'ntru sine.
 Dar în ceealaltă seară
 Oile, de foame, late
 I-au venit acasă iară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sear' a treia... moarte-aproape!..
 — „Vai, vai!.. mi-se prăpădesc!..
 „Cum le-o fi păzind el oare?..
 „Mâine, am să-l urmăresc“.

Apoi, ziua următoare,
 Când argatul iar plecă
 Spre islaz, în zori, cu turma:
 Hai și Ițic, se sculă.

Merse după el, și stete,
 Intre mărăcini pitit.
 „Iac' așa!.. să nu mă simtă!“
 Aș!.. Păcală, l-a zărit!..

Și când prinse iar să cânte,
 Și când oile-au lăsat
 Iarba, și 'ncepură jocul:
 Ițic... a rămas holbat.

— „Tii!.. drăcie ne-auzită..
 „Pentru asta-mi vine dară
 „Moartă de flămândă-acasă
 „Turma 'n fiecare seară?..“

„Doamne!..“ se miră 'ntru sine.
 Când — minune și mai mare! —
 Numai ce se pomeneste,
 Hop și el, în sus că sare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și săriă, măi nene, Ițic, —
 Și jucă 'ntre spini, săracul,
 Făr' să vree, hopa-tropa, —
 De credeai că-l poartă dracul.

Sluga, dacă vede astfel:
 — „Stai!“ cu flueru-i vrăjit,
 Chiar în fața lui s'așează...
 Și să vezi apoi sărit!

Și să vezi răs pe Păcală,
 Când priviă de jos, din iarbă,
 Cum jidanul își sfășie
 Haina'n spini, și lungă-i barbă!..

— „Ho!..“ d'odată Ițic strigă,
 „Vrei să cânti, bre, până mâne?..
 „Nu-ți ajunge?.. Iar Păcală:
 — „Ce?.. te-ai supărat jupâne?..“

Iuda-și îmblânzește graiul:
 — „Stai.. de-ajuns, mă!.. nu cântă..
 „Ce vrei... să tot joc acilea,
 „Pân' ce sufletul mi-oi dà?..“

Dar Păcală, dă-i nainte!..
 Cântă 'ntr'una și mai și!..
 Doar abià 'ncolo spre-amează
 Din cântat mi-se opri.

. . . .BCU Cluj / Central University Library Cluj . . .

Când sosește-acasă Ițic,
 Sgârâiat și sdrențuit,
 Soața lui încremenește:
 — „Vai, bărbate, ce-ai pățit?..“

— „Ce-am văzut eu, dragă, nimeni
 „N'a văzut pe-acest pământ;
 „Și pățania de astăzi,
 „N'am s'o uit... nici în mormânt.

„Omul ce la oi trimis-am,
 „Nu e om precum s'arată,
 „Ci, sub chip de om: vr'un diavol,
 „Bată-l Dumnezeu să-l bată!“

Și 'ncepù să-i spună toate:
 Cum argatul a cântat;
 Oile, când auziră,
 Cum s'au pus pe-un joc turbat.

„Ba nici eu, bre, om în vârstă,
 „N'a fost chip să stau pe loc!..
 „Mă trezii — ca o sfârlează —
 „Intre spini, jucând cu foc!“

— „Ia taci!“ zise jupâneasa.

„Mie-mi spui așa povești?“

— „Dacă n'am spus adevărul,

„Mâne, mort să mă găsești!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— „Nu te mai jurà, degeaba!..“

— „Cum, femeie, nu mă crezi?..

„Bine, lasă pân' diseară,

„Când s'o 'ntoarce... și-ai să vezi“.

— „Nu cred! nu! ori-ce mi-ai spune!“—

Scăpătase mândrul soare...

Balabusta 'n podul casei,

Căută niște fuioare.

Pân' să le adune toate,

Să le facă legătură:

Numai iacă și Păcală,

Hop! cu turma 'n bătătură.

Ițic, l-a chemat năuntru:

— „Ia stăi, și mai zi, coleà...”

„Vrea și dumneaei s'audă...”

— „Cine?” — „Jupâneasa mea...”

„Este 'n pod... Ea nu mă crede,

„Cum cânti tu de minunat...”

La 'nceput, Păcală nu vrea:

— „Sunt sătul azi de cântat!”

Dar văzând că tot îl roagă:

— „Bine. Să mai cânt o leacă”.

Liftei, ca să nu mai joace,

Știți ce-i dete 'n gând să facă?..

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De picioare două pietre,

Mari, de râșniță-și legase,

Ba, se mai țineà cu mâna

Și de scaun și de masă.

Și când începù flăcăul

A cântà, coleà, de joc,

O chindie, o bătută,

Dintre cele mai cu foc:

Balabusta, de fuioare

Să-și mai vadă, se puteà?..

Aș!.. supt ale ei călcâie

Podul casei duduia.

Țupăià 'n pod sus, măi nene,
 Din picioare, jupâneasa,
 Tropăià, jucà, sârmana...
 Mai să se dărâme casa!

Când văzù așà Păcală,
 Dă-i!.. în cânt, și-a pus tot focul.
 Și cu cât iuțià el cântul,
 Iși iuțià și dânsa jocul.

Până... ce să vezi?... Buimacă,
 Tot jucând cu 'nfierbântare,
 Buf!.. căzù din pod în tindă,
 Și-a rămas făr' de suflare.

• • BCU Cluj • Central University Library • Cluj • • •

- „Vai, vai!.. ce-mi făcuși, argate?“
- „Păi... dacă m'ai pus să cânt!..“
- „M'ai lăsat făr' de soție!..“
- „De!.. s'o ierte Tatăl Sfânt!..“

„Ce, te-ai mâniat, jupâne?..“
 Ițic, tremurând de-amar,
 Iși ascunse 'n palme fața...
 Trebui să tacă iar.

Partea a doua, în anul viitor.

—❧—
 ERDÉLYI MÚZEUM

1632 * 1912. DECZ 31.

KÖNYVTÁRA.

Biblioteca Poporală a Asociațiunii

cuprinde în anul 1912 următoarele broșuri:

- Nr. 12. Poveștile unchiașului sfântos: *Ercule*, de Petre Ispirescu.
- Nr. 13. *Cum să trăim?* Sfaturi igienice de Dr. Aurel Dobrescu, medic.
- Nr. 14. *Isprăvile lui Păcală*, de P. Dulfu.
- Nr. 15. *Comuna Viitorul*, de R. Simu.
- Nr. 16. *Creșterea Pomilor*, de N. Iosif.
- Nr. 17. *Povestiri*, de N. Petra-Petrescu.
- Nr. 18. *Nutrețul măiestrit*, de I. F. Negruțiu.
- Nr. 19. *În sat la Tânguești*, scene pentru teatrul dela țară, de Virgil Onițiu.
- Nr. 20. *Călăuza creștinului în biserică*, după arhiereul Nicodim, vicarul Moldovei.
- Nr. 21. Asociațiunea — trecutul și ținta ei — de Oct. C. Tăslăuanu.
- Nr. 22. *Calendarul Asociațiunii* pe 1913, întocmit de Oct. C. Tăslăuanu.

Cele 10 cărțile de pe anul 1911, împreună cu Calendarul pe anul 1912, se capătă la „Biroul Asociațiunii“ — Sibiu (Nagyszeben), strada Șaguna Nr. 6, cu prețul de 2 cor.